

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พัฒนาการและความสำคัญของการถ่ายภาพในสังคมไทย

1. พัฒนาการของภาพถ่ายในสังคมไทย

คำว่าภาพถ่าย ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า photography นี้ เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำได้แก่คำว่า phos หมายถึง light หรือแสงสว่าง และคำว่า graphein หมายถึง writing หรือการเขียน ดังนั้น การถ่ายภาพ (photography) จึงหมายถึงการเขียนด้วยแสง (writing with light) หรือการใช้แสงสว่างเป็นตัวทำให้เกิดภาพขึ้นนั่นเอง (สุมิตรา ชันตยาलगคต, 2521)

บุคคลที่ได้รับเกียรติว่าเป็นบุคคลแรกๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความคิดค้นกระบวนการถ่ายภาพอย่างแท้จริงคือ โจเซฟ นีเพอร์ นีเพ (Joseph Nicephor Niepce) ชาวฝรั่งเศส ใน พ.ศ. 2359 นีเพอร์ได้ค้นคว้าถึงการถ่ายภาพเนกาตีฟ โดยใช้กล้องถ่ายภาพสีเหลี่ยมจตุรัส ยาวด้านละ $4 \frac{3}{4}$ นิ้ว ใช้เลนส์นูนสองข้างที่นำมาจากกล้องจุลทรรศน์ถ่ายภาพ ภาพที่ได้มีสีตรงกันข้ามกับของจริง (คือได้ภาพสีดำ-ขาวกลับตรงข้ามกับวัตถุจริง ปัจจุบันเรียกภาพแบบนี้ว่า “เนกาตีฟ” (negative) (ศักดิ์ดา สุขปรีดี, 2532)

ต่อมาเนียเพอร์ และนายดาแกร์ (L. J. M. Daguerre) ชาวฝรั่งเศสผู้หนึ่งซึ่งสนใจการคิดค้นวิธีการทำภาพให้คงทน ได้ทำสัญญาาร่วมกันคิดค้นกระบวนการถ่ายภาพ แต่เนียเพอร์ได้ถึงแก่กรรมก่อน ดาแกร์จึงคิดค้นต่อมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2380 ดาแกร์ได้ประสบความสำเร็จในการประดิษฐ์กระบวนการถ่ายภาพบนแผ่นเงินและเรียกกระบวนการนี้ว่า ดาแกรโรไทป์ นับว่าเป็นกระบวนการถ่ายภาพที่มีผลในเชิงปฏิบัติกระบวนการแรกของโลก ดาแกร์ได้ประกาศกระบวนการนี้ท่ามกลางราชบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์และศิลปะของฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2382 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กระบวนการถ่ายภาพนี้จากนายดาแกร์ และได้เผยแพร่เป็นวิทยาทานไปทั่วโลก (ศักดิ์ดา ศิริพันธ์, 2535)

หลังจากการถ่ายรูปกำเนิดขึ้นในปารีสเป็นครั้งแรกแล้ว ความรู้ด้านการถ่ายรูปได้แพร่กระจายไปทั่วโลก สำหรับการถ่ายรูปในประเทศไทย ตามบันทึกเรื่องการถ่ายรูปของหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ซึ่งพิมพ์ในหนังสือ “ประชุมสมุทธภาพสำคัญในประวัติศาสตร์ เล่ม 1” เมื่อ พ.ศ. 2510 มีความว่า “...วิชาถ่ายรูปนั้นได้เข้ามาถึงเมืองไทยในรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2388) ซึ่งในสมัยนั้นคนไทยทุกๆ ไปยังถือการปั้นรูป ถอดรูป (การถอดรูปหมายถึงการนำรูปออกจากตัว : กมล ฉายาวัดนะ) ว่าเป็นการทอนอายุให้สั้นลง จึงไม่มีผู้ใดเอาใจใส่จนถึงรัชกาลที่ 4 พระเจ้านโปเลียนที่ 3 ส่งเครื่องราชบรรณาการมาถวาย มีพระรูปปั้นของนโปเลียนที่ 3 และพระมหีสี่พร้อมด้วยตราลิจองคอนเนอร์ด้วย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชดำรัสให้พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ นายช่างใหญ่เป็นผู้ปั้นพระบรมรูปของพระองค์เองพร้อมด้วยดวงตราพรตน์ดวงแรก เพื่อส่งไปถวายตอบแทนแก่พระเจ้านโปเลียนที่ 3 นั้น ขุนนางผู้ใหญ่ในสมัยนั้นกราบทูลคัดค้านพระราชดำรินั้นเป็นอันมาก แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงยินยอม โปรดเกล้าฯ ให้ทำงานเป็นผลสำเร็จ และส่งไปถวายพระเจ้านโปเลียนที่ 3 (ศักดิ์ ศิริพันธ์, 2535)

ในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2410) มีคนไทยที่เรียนรู้การถ่ายภาพ 2 คน คือ พระยาเกษมกิจโกศล (นายโหมค อมาตยกุล) และนายจิตร จิตราคนี (หลวงอัคนีนฤมิตร) เป็นช่างภาพหลวงในสมัยรัชกาลที่ 4 - 5 นายจิตรเป็นช่างถ่ายรูปคนไทยคนแรกที่ตั้งร้านถ่ายรูปเป็นอาชีพ เปิดสตูดิโอถ่ายภาพอยู่บนเรือนแพหน้าวัดช่างตาครูช ตั้งชื่อร้านว่า Francis Chit & Son (เอนก นาวิกมูล, 2538)

ในสมัยรัชกาลที่ 4 เช่นกันมีชาวต่างชาติคนแรกชื่อ มร. เอ แชกเลอร์ เป็นชาวอังกฤษ เข้ามาตั้งร้านถ่ายรูปชั่วคราวที่ไฮเติ้ลแห่งมิสเตอร์ฟอลด์ ถนนเจริญกรุง มร. เอ แชกเลอร์ เป็นนักถ่ายรูปอาชีพคนหนึ่งที่น่าเอาความรู้เรื่องการถ่ายภาพแบบกระจกเปียกเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยใน พ.ศ. 2407 (ศักดิ์ ศิริพันธ์, 2535)

คำว่า “ช่างชักรูป” และ “ช่างถ่ายรูป” 2 คำนี้มีใช้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เช่น บรัดเลย์เขียนในบางกอกกรีกอร์เดอร์ ฉบับวันที่ 27 กรกฎาคม 2409 (เป็นเวลา 50 ปี หลังจากเนี่ยฟคิดภาพเนกาตีฟได้) ว่า พระเพชรศิริศรีสวัสดิ์ พระปลัดเมืองเพชรบุรี “หาช่างถ่ายรูปไปให้ถ่ายรูปเจ้าคุณแลคุณในบ้านสมเด็จพระยาองค์น้อย” หรือในบางกอกกรีกอร์เดอร์ ฉบับวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2408 เขียนแจ้งความของ มร. เอ แชกเลอร์ ว่า “เป็นผู้ช่างชักรูป (แปลว่ารับ

จ้างแบบเอกชน)...” และในหน้าเดียวกันนั้นก็กล่าวถึงนายจิตร ช่างถ่ายรูปไทยว่า “เป็นพนักงาน (แปลว่าสำหรับทางราชการ) สำหรับชั่งเงารูป...” อย่างนี้เป็นต้น (เอนก นาวิกมูล, 2538)

สำหรับต้นกำเนิดความเป็นมาของการถ่ายภาพในไทยนั้น ก.ศ.ร. กุหลาบ นักหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ตั้งสมมุติฐานว่า สังฆราชปาเลอกัวส์เป็นคนแรกที่ถ่ายรูปในประเทศไทย ดังปรากฏในหนังสือสยามประเพณี ฉบับเดือนเมษายน พ.ศ. 2444 และศาสตราจารย์ศักดิ์ ศิริพันธ์ ได้ค้นพบจดหมายเหตุปาเลอกัวส์ ฉบับวันที่ 22 ส.ค. 2388 ทำให้ทราบว่าสังฆราชปาเลอกัวส์เป็นคนตั้งชื่อกล้องดาแกร์จากปารีส โดยบาทหลวงลาร์โนดี เป็นคนนำกล้องมากรุงเทพฯ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2388 (ประมาณ 8 ปีหลังจากดาแกร์พบการถ่ายภาพบนแผ่นเงิน) และเป็นคนแรกที่สอนการถ่ายภาพในประเทศไทยเป็นครั้งแรก

ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2447) นับได้ว่าเป็นปีทองของการถ่ายรูป เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงคุ้นเคยกับการฉายพระรูปตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์และทรงให้ความสนพระทัยกับการถ่ายรูปตลอดมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2448 (60 ปีหลังจากปาเลอกัวส์) ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดห้องสำหรับถ่ายรูปที่งานไหว้พระวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และพระองค์ได้เสด็จไปเป็นผู้ถ่ายรูปด้วยพระองค์เอง และเป็นปีแรกที่มีการประกวดรูปถ่ายขึ้นครั้งแรกในเมืองไทยซึ่งเรียกว่า “การประชันรูป” และในรัชสมัยของพระองค์อีกเช่นกัน มีร้านถ่ายรูปของชาวต่างชาติเปิดดำเนินการมากกว่า 10 ร้าน ได้แก่ ร้านของนายเฮนรี ชูเรน นายชูเรนเป็นช่างถ่ายรูปหลวงคนแรกที่เป็นชาวต่างประเทศ (ไม่ทราบสัญชาติ) ผลงานภาพถ่ายของนายชูเรนเป็นที่พอพระราชหฤทัย จนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นอนุปมาลา และยังมีร้านถ่ายรูปของนายโรเบิร์ต เลนซ์ ชาวเยอรมัน ส่วนร้านถ่ายรูปของชาวญี่ปุ่นชื่อว่า ร้าน อิโซนางา ของนายอิโซนางา ไคชู และร้านถ่ายรูปชาวจีนร้านแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ชื่อว่าร้านเจียเป็งเซง (ศักดิ์ ศิริพันธ์, 2535)

ในตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มีร้านถ่ายรูปฝรั่ง 2 ร้านคือ ห้าง เจ อันโทนิโอ กับห้างโรเบิร์ต เลนซ์ ได้ลงแรงความขายกล้องและอุปกรณ์การถ่ายรูป บริษัทโรเบิร์ต เลนซ์ นอกจากรับถ่ายรูปบุคคลทั้งในและนอกสถานที่แล้ว ยังจำหน่ายกล้องถ่ายรูป อุปกรณ์ และวัสดุหุ้มมิด โปสการ์ด และอื่นๆ

ร้าน เจ อันโทนีโอ นอกจากรับจ้างถ่ายรูปแล้ว ยังขายรูปทิวทัศน์ และโปสการ์ดรูปวิวกรุงเทพฯ จำหน่ายกรอบรูปไม้สัก และรับล้างเฟลต หรือกระจกรูปถ่ายอีกด้วย

ร้านเจียเป็งเซง เป็นร้านถ่ายรูปชาวจีนร้านแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 (ประมาณ พ.ศ. 2425) นอกจากถ่ายรูปแล้วยังขายส่งวัสดุและอุปกรณ์ถ่ายรูปและห้องมืด เป็นตัวแทนจำหน่ายฟิล์มและกระดาษอัดรูป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสืบทอดการสนับสนุนการถ่ายรูปต่อจากพระราชบิดา โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งร้านถ่ายรูปฉายานรสิงห์ โดยใช้อุปกรณ์ของร้านโรเบิร์ต เลนซ์ เดิมเนื่องจากร้านโรเบิร์ต เลนซ์ ถูกยึดหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และเยอรมันแพ้สงคราม นายเลนซ์ได้เดินทางออกนอกประเทศไป ในสมัยนี้มีร้านถ่ายรูปของประชาชนชื่อ ห้องภาพฉายตลาดน้อย ฉายาลักษณ์ ฉายารุณลักษณ์ ฉายาบางขุนพรหม ฉายาประคูใหม่ ฉายาวัดสามจีน ฉายาจำลองลักษณ์ ฉายาจิตรกร (ร้านถ่ายรูปที่มีคำว่าฉายาหน้าเหล่านี้เป็นร้านถ่ายรูปชาวจีนแต่นิยมตั้งชื่อตามชื่อร้านฉายานรสิงห์ซึ่งเป็นร้านถ่ายรูปหลวง) และมีร้านถ่ายรูปญี่ปุ่นชื่อห้างถ่ายรูปพร้อม และเค นางะทูกะ (ศักดิ์ ศิริพันธ์, 2535)

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ร้านถ่ายรูปชาวจีนได้แก่ ร้านเจียเป็งเซง เป็นร้านถ่ายรูปและขายวัสดุอุปกรณ์ ร้านเจียเกีเซง เล่าเฮ้ง ฮั่วเอง เมาดำ เจ่งแซ และทีเซ เป็นต้น และมีร้านถ่ายรูปชาวญี่ปุ่นชื่อ ร้านทาเคอุจิ ยามากูชิ โอซากา โอทานิ มิโซคามิ และไว อาโซ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 8 ถึงรัชกาลที่ 9 นักถ่ายภาพชาวยุโรปและชาวญี่ปุ่นเริ่มลดน้อยลง (เนื่องจากเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ไทยประกาศเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ชาวยุโรปที่อยู่ในประเทศไทยถูกจับเป็นเชลยสงคราม แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามญี่ปุ่นกลับเป็นฝ่ายแพ้) ในขณะที่มีร้านถ่ายภาพของคนจีนเพิ่มมากขึ้น เช่น ร้านวิจิตรจำลอง (ศักดิ์ ศิริพันธ์, 2535)

ในส่วนของทางด้านประวัติศาสตร์นั้น คนไทยได้รู้จักและได้ดูภาพยนตร์มานานถึง 100 ปี จากหลักฐานที่คุณ โคม สุวงศ์ ได้ค้นคว้าปรากฏว่านาย เอส จี มาร์คอฟสกี (S. G. MARCHOVSKY) กับคณะชาวปารีสได้นำภาพยนตร์มาฉายครั้งแรกในเมืองไทยที่โรงละครหม่อมเจ้าอลังการที่เรียกว่า Parisien Cinematograph เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2440 จากหลักฐานลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวัน บางกอกไทม์ (Bangkok Times) ฉบับวันพุธ

ที่ 9 มิถุนายน 2440 (สมชาติ บางแจ้ง ,2533 : 7) หลังจากนั้นก็เกิดกิจการฉายภาพยนตร์ขึ้นในเมืองไทย คือกิจการโรงภาพยนตร์ถาวรขึ้นในกรุงเทพฯ ส่วนคนไทยคนแรกที่เล่นกล้องและถ่ายทำภาพยนตร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ กรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ ภาพยนตร์ที่ถ่ายส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของ รัชกาลที่ 5

อีก 25 ปี ต่อมาคนไทยก็ได้เลื่อนฐานะจากการเป็นผู้รับสื่อภาพยนตร์ มาเป็นผู้สร้างภาพยนตร์ ใน พ.ศ. 2465 เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้บัญชาการกรมรถไฟได้จัดตั้งศูนย์ผลิตภาพยนตร์ เรียกว่า “กองภาพยนตร์เผยแผ่ข่าว” ของกรมรถไฟหลวง เพื่อสร้างภาพยนตร์ประชาสัมพันธ์ให้คนไทย และชาวต่างประเทศนิยมท่องเที่ยวทางรถไฟ

สำหรับภาพยนตร์ไทยประเภทให้ความบันเทิงเรีงมย์เรื่องแรกสร้างขึ้นในปีพ.ศ. 2465 โดยกลุ่มนักสร้างภาพยนตร์อเมริกัน โดยมีนายเฮนรี แมคเรย์ (Henry A. MacRae) เป็นผู้กำกับการแสดง ใช้คนไทยแสดงทั้งหมด ชื่อเรื่อง “นางสาวสุวรรณ”

สำหรับนักสร้างภาพยนตร์ชาวไทยที่เป็นเอกชนและสร้างหนังแบบพาณิชย์เกิดขึ้น ใน พ.ศ. 2470 ได้แก่ กลุ่มพี่น้องสกุลลวสุวัต (เคยทำงานในกองภาพยนตร์เผยแผ่ข่าว กรมรถไฟหลวง) กับพรรคพวกในคณะหนังสือพิมพ์สยามราษฎร์และศรีกรุง ได้จัดตั้งคณะสร้างหนังในนาม “กรุงเทพฯ ภาพยนตร์บริษัท” สร้างหนังเรื่อง “โชคสองชั้น” และสามารถสร้างสำเร็จและนำออกฉายเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2470 เป็นหนัง 35 มม. ขาว-ดำ ไม่มีเสียง

หนังเรื่องที่น่าออกฉายเป็นเรื่องที่ 2 ได้แก่ “ไม่คิดเลย” ของคณะ “บริษัทถ่ายภาพยนตร์ไทย” ซึ่งก่อตั้งโดยกลุ่มข้าราชการถูกคุกคามในสมัยรัชกาลที่ 7 สามารถสร้างหนังได้สำเร็จและนำออกฉายในเดือนกันยายน 2470 หลังจากนั้นก็มีหนังเรื่องอื่นๆ ตามมาได้แก่ “ใครดี ใครได้” และ “ใครเป็นบ้า” ของศรีกรุง เรื่อง “เชื่อไม่ทิ้งแถว” ของศรีสยาม ภาพยนตร์เรื่อง “เลือดแค่น” ของบริษัทสองสหาย ฯลฯ

นับตั้งแต่การถ่ายภาพได้ถูกนำมาเผยแพร่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2388 เป็นต้นมา การถ่ายภาพได้ถูกนำไปใช้บันทึกเหตุการณ์ ดังจะเห็นได้จากภาพฝีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลปัจจุบัน รวมทั้งภาพถ่ายฝีมือช่างภาพทั้งชาว

ไทยและต่างประเทศในแต่ละยุคสมัย ภาพถ่ายดังกล่าวมีความสำคัญหลายประการด้วยกัน กล่าวคือภาพถ่ายเป็นเครื่องแสดงหรือบันทึกการพัฒนาการถ่ายภาพจากยุคเริ่มต้นทั้งในรูปแบบของเทคนิคและศิลป์ และแสดงให้เห็นถึงชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน สภาพบ้านเมืองของไทยในอดีต รวมทั้งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ศักดา ศิริพันธ์, 2535)

2. ความสำคัญของภาพถ่ายต่องานสื่อสารมวลชน

การที่ภาพถ่ายมีความสำคัญก็เนื่องมาจากคุณสมบัติของภาพถ่ายคือ ภาพถ่ายสามารถบันทึกเหตุการณ์ได้ในทันทีที่เกิดขึ้น และคงอยู่ให้ดูซ้ำซากได้นานและดีกว่าที่ตามนุษย์มองเห็นเหตุการณ์นั้น เพราะตาเห็นเหตุการณ์แล้วพอเหตุการณ์นั้นผ่านพ้นสายตาไปตา ก็ไม่สามารถมองเห็นเหตุการณ์นั้นซ้ำได้อีกเช่นเดียวกับที่กล้องบันทึกไว้เป็นภาพถ่าย (สนั่น ปัทมะทิน, 2516)

นอกจากนี้ภาพถ่ายยังให้ความเหมือนจริงได้ยอดเยี่ยม เพราะภาพถ่ายถ่ายด้วยกล้องถ่ายรูปผ่านเลนส์เข้าไปถูกฟิล์มในกล้อง โดยมีของจริงเป็นต้นแบบ ภาพที่ได้มาจึงเหมือนจริงมากที่สุด (ขึ้นอยู่กับแสงสว่างที่ส่องสิ่งนั้นด้วย)

และภาพถ่ายยังสามารถถ่ายทอดส่วนละเอียดละออ (Detail) และลวดลายต่างๆ ได้ดีกว่า ซึ่งภาพวาดหรือภาพเขียนที่เป็นภาพเหมือนไม่สามารถจะถ่ายทอดได้ละเอียดละออเท่า และนอกจากนี้ภาพถ่ายยังให้ความหมายในตัวของมันเองโดยละเอียดแจ่มแจ้ง โดยไม่ต้องพึ่งเครื่องหมายอันเป็นนามธรรม (Abstract) หรือไม่ต้องพึ่งถ้อยคำหรือตัวหนังสือยกเว้นแต่สิ่งที่ไม่ปรากฏในภาพถ่ายนั้นเท่านั้น

อีกทั้งภาพถ่ายยังเป็นภาษาสากลที่คนทุกชาติ ทุกภาษา และทุกศาสนา จะดูเข้าใจได้ทันที คือไม่เป็นแปลกหน้าสำหรับทุกคน ดังคำกล่าวของฝรั่งเศสแต่โบราณที่เชื่อกันว่าเป็นความจริงที่ยอมรับกัน คือ “Seeing is believing” หรือ การเห็นทำให้เชื่อได้ และตรงกับคำกล่าวของไทยโบราณว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” ทั้งนี้เพราะตัวหนังสือเป็นแต่เพียงเครื่องหมาย (Symbol) ที่มนุษย์กำหนดขึ้นแทนคำพูด ในตัวของหนังสือเองเป็นแต่เพียงเส้นขีดเขียน ไม่สามารถสื่อความหมายด้วยตัวเอง เพราะตัวหนังสือมีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ผู้อ่านต้องใช้จินตนาการ (Imagination) โดยใช้สมองคิดเป็นภาพหรือความหมาย

ขึ้นในสมองก่อน ผู้อ่านจึงจะสามารถเข้าใจความหมายที่ถ่ายทอดมาทางตัวหนังสือได้ การตีความหมายหรือแปลความหมายนี้จะถูกต้องตรงกับเจตนาารมณ์ หรือความหมายที่ผู้เขียนมุ่งส่งมายังผู้อ่านหรือไม่ หรือตรงกันมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับภูมิหลัง และประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคนสุดแต่จะแปลความหมายไปอย่างไร ซึ่งอาจตรงบ้างไม่ตรงบ้าง หรือไม่ตรงเลยก็ได้ แต่ถ้าผู้อ่านได้คุณภาพถ่ายซึ่งเป็นรูปธรรม (Concrete) จะปรากฏเป็นภาพในสมองโดยตรง ไม่ต้องใช้จินตนาการแต่ประการใด ผู้อ่านก็จะทราบความหมายจากภาพนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องแปลความหมายอีกครั้งหนึ่ง และไม่ว่าผู้ดูภาพจะรู้หนังสือหรืออ่านหนังสือออกหรือไม่ มีภูมิหลังและประสบการณ์มากน้อยเพียงไร ก็จะได้ความหมายจากภาพตรงกันเป็นอย่างเดียวทั้งหมด จะแปลความหมายเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ฉะนั้นภาพถ่ายจึงดีกว่าตัวหนังสือมากในแง่ของการสื่อความหมายจากช่างภาพมาสู่ผู้อ่าน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าภาพถ่ายทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้รวดเร็วและง่ายกว่าตัวหนังสือคงได้กล่าวมาแล้ว

ทางด้านสื่อสารมวลชน ภาพถ่าย (ทั้งภาพนิ่งและภาพยนตร์) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์หรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สื่อต่างๆ เหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาพถ่ายในการเสนอเรื่องราวหรือข่าวสารต่างๆ แก่ประชาชน (กมล ฉายาวิวัฒนะ, 2525)

ในหนังสือพิมพ์นั้นเราเห็นได้ชัดเจนอยู่เป็นประจำแล้วว่า ในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นมีการเสนอภาพข่าวอยู่ด้วย ข่าวของหนังสือพิมพ์มีทั้งการเสนอข่าวอย่างเดียว การเสนอข่าวที่มีภาพข่าวประกอบ หรือมีภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวประกอบข่าว และข่าวที่เสนอเพียงภาพข่าวแต่อย่างเดียว

ภาพถ่ายที่ใช้ในหน้าหนังสือพิมพ์นั้น สามารถใช้ดึงดูดความสนใจของคนอ่านได้เป็นอย่างดี ยิ่งเป็นภาพที่มีคุณค่าทางข่าว เช่น ภาพเหตุการณ์ ภาพอุบัติเหตุที่ดูแล้วรู้สึกว่าจะเกิดขึ้นต่อหน้าต่อตาเหล่านี้ เมื่อใครเห็นเข้าก็ต้องหยิบดู อาจไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์นั้นแต่ภาพถ่ายก็สามารถจูงใจให้ต้องซื้อหาเอาไปอ่านได้ เรื่องบางเรื่องที่ไม่น่าเชื่อ เมื่อมีภาพถ่ายประกอบก็เป็นหลักฐานให้เห็นว่า เชื่อถือได้ นอกจากนี้ทางด้านการจัดทำหนังสือพิมพ์หรือหนังสือนั้นภาพถ่ายยังเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการจัดหน้าหนังสือให้สวยงามน่าอ่าน

ทางโทรทัศน์นั้นก็ต้องมีภาพประกอบเพื่อให้ข่าวดูน่าสนใจและน่าเชื่อถือ จัดว่าภาพเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งหากขาดภาพประกอบจะทำให้ข่าวนั้นขาดความน่าสนใจทันที

ในภาพยนตร์นั้นก็ต้องใช้ภาพถ่ายเป็นส่วนประกอบ เช่นภาพเก่าที่มีภาพถ่ายอยู่ ไม่อาจย้อนกลับไปถ่ายภาพยนตร์ได้ ก็ถ่ายจากภาพถ่าย หรือในการทำเทคนิคทางภาพยนตร์บางอย่าง ก็ต้องใช้ภาพถ่ายเข้าช่วย

ในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้น ใช้ภาพถ่ายมากที่สุดทีเดียว การโฆษณาอย่างเช่นการโฆษณาสินค้านั้นภาพถ่ายช่วยได้เป็นอย่างดี ภาพถ่ายช่วยเน้นบางสิ่งบางอย่างได้ตามความต้องการของผู้ผลิตสินค้า เช่นเน้นในด้านความสวยงาม ความใหญ่โตโอ้อ่า ความสง่างาม เหล่านี้การถ่ายภาพอาจช่วยให้ดูดีกว่าความเป็นจริงได้ ภาพโฆษณารถยนต์คันเล็กๆ อาจถ่ายให้ดูโก้หรูได้ ถ่ายภายในให้ดูกว้างขวางก็ได้ เป็นต้น ภาพถ่ายจึงมีบทบาทในการโฆษณาอย่างมาก

การประชาสัมพันธ์ทุกประเภทก็ต้องใช้ภาพถ่าย ก็ด้วยเหตุผลคล้ายคลึงกันกับการใช้ภาพถ่ายในหน้าหนังสือหรือหนังสือพิมพ์นั่นเอง ดังนั้นภาพถ่ายจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการสื่อสารมวลชนหลายๆ ประเภท

3. ศาสตราจารย์สนั่น กับพัฒนาการด้านภาพถ่าย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ภาพถ่ายมีบทบาทและความสำคัญต่อวงการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะความสำคัญต่อวารสารและสิ่งพิมพ์แต่ก่อนที่จะมีการถ่ายภาพกันอย่างกว้างขวางเป็นที่แพร่หลายโดยทั่วๆ ไปดังเช่นทุกวันนี้ นั้น ผู้วิจัยใครจะย้อนไปถึงประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนวิชาถ่ายภาพและภาพยนตร์ในประเทศไทย อีกทั้งการเผยแพร่ตำราความรู้เกี่ยวกับการถ่ายภาพและภาพยนตร์ว่า มีประวัติและความเป็นมาอย่างไร เพื่อให้ทราบว่าก่อนที่การถ่ายภาพและภาพยนตร์จะมีการแพร่หลายในประเทศไทย ดังเช่นทุกวันนี้ นั้น ใครที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าว

จากประวัติการถ่ายภาพที่กล่าวมาในตอนต้น ประเทศไทยเริ่มมีการเผยแพร่วิชาการถ่ายภาพตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยบาทหลวงชาวฝรั่งเศสเป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่

ประกอบกับการเผยแพร่คริสต์ศาสนา ในสมัยนั้นได้มีคนไทย 2 คนเรียนรู้การถ่ายภาพ และได้เปิดร้านถ่ายภาพขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ต่อมาในรัชกาลที่ 5 เป็นปีทองของการถ่ายรูป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเรื่องการถ่ายรูปอย่างมาก ดังหลักฐานหนังสือราชการและพระราชหัตถเลขากว่า 120 หน้า (ศักราช 2535) แสดงให้เห็นว่าทรงเล่นกล้องถ่ายรูปอย่างเอาใจจริงเอาใจ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในรัชกาลต่อ ๆ มาก็ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยต่อการถ่ายรูปจนกระทั่งรัชกาลปัจจุบัน

ตามประวัติการถ่ายภาพในประเทศไทย ซึ่ง ศาสตราจารย์ศักดา ศิริพันธ์ (2535) ได้ศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า ร้านถ่ายรูปในยุคแรกๆ ดำเนินการโดยชาวต่างชาติ เช่น ชาวเยอรมัน และญี่ปุ่น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9 ร้านถ่ายรูปของชาวยุโรป และญี่ปุ่นจึงได้ลดน้อยลง โดยมีร้านถ่ายภาพของชาวจีนเกิดขึ้นมาแทนที่ ร้านถ่ายภาพชาวจีนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่เคยทำงานในร้านถ่ายภาพของชาวญี่ปุ่นมาก่อน เช่นร้านของนายวิจิตร เต็กหมื่น ต่อมาจึงได้เปิดกิจการเป็นของตัวเองและดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี ส่วนร้านถ่ายภาพของคนไทยซึ่งหายากในสมัยนั้น ได้แก่ ร้าน “ร. บุณนาค” ของอาจารย์ระบิล บุณนาค ห้องภาพงม่นคงของนายเซาว์และนายจิตต์ งม่นคง (ศักราช 2535)

จากประวัติการถ่ายรูปในยุคแรกๆ ที่กล่าวมา เห็นได้ว่าร้านถ่ายรูปส่วนใหญ่เป็นของคนจีนซึ่งรับจ้างถ่ายรูปบุคคล (portrait) ในตอนนั้น การถ่ายรูปยังไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่คนทั่วไป ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะยังไม่มีการสอนถ่ายภาพในสถานศึกษา ทั้งของเอกชนและรัฐบาลเลย คงมีแต่การเรียนรู้จากวงศ์ตระกูล หรือเรียนมาจากต่างประเทศ เมืองจีนดังที่ได้กล่าวมา แต่ก่อนหน้าที่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นจะเริ่มให้ความสำคัญกับการสอนวิชาถ่ายภาพในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการนั้น ก็ได้มีบุคคลผู้หนึ่งซึ่งเป็นคนไทยและมีความรู้ด้านการถ่ายภาพเป็นอย่างดี เรียกได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกการแสวงหาความรู้ด้านการถ่ายภาพ บุคคลผู้นั้นคือ ศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน

จากความสนใจเรื่องกล้องในวัยเด็ก และต่อมาเมื่อเรียนสำเร็จจนประกอบอาชีพเป็นครู ศาสตราจารย์สนั่นก็ได้ใช้ความรู้ทางการถ่ายภาพผลิตภาพถ่ายประกอบบทความและ

ผลิตภาพปกหนังสือรายสัปดาห์เป็นอาชีพประกอบด้วยอาชีพนักเขียนคอลัมน์ประจำ หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ วารสาร สรรค์ และไทยราษฎร์

จนกระทั่งเมื่อเข้ารับราชการที่กระทรวงศึกษาธิการ ในกองการศึกษาผู้ใหญ่ ก็ได้รับหน้าที่ทางด้านโสตทัศนศึกษา ตลอดจนได้รับทุนไปศึกษาต่อระดับปริญญาโททางโสตทัศนศึกษาที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาทั้งวิชาถ่ายภาพและภาพยนตร์ เมื่อสำเร็จกลับมาก็ได้รับหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญร่วมปฏิบัติงานกับผู้เชี่ยวชาญเนสโกในโครงการพัฒนาการศึกษานำร่องที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ศาสตราจารย์सनัน ปัทมะทิน ได้ใช้เวลาว่างจากราชการตอนกลางคืนค้นคว้าหาความรู้จากตำราเอกสารทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และจากเอกสารของบริษัทที่ผลิตสินค้าทางการถ่ายภาพ นำมาเรียบเรียงเป็นตำราเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการถ่ายภาพ ชื่อหนังสือว่า “ตำราถ่ายรูป” พิมพ์ครั้งแรกใน พ.ศ. 2494 และพิมพ์ต่อมาอีก 3 ครั้ง ครั้งสุดท้ายเป็นครั้งที่ 4 ใน พ.ศ. 2504

จากจุดเริ่มต้นคือตำราถ่ายรูปนี้เอง ทำให้ความรู้ทางการถ่ายภาพซึ่งเดิมปกปิดได้แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง นักถ่ายรูปทั้งสมัครเล่นและมีอาชีพที่ได้ศึกษาความรู้ด้านการถ่ายรูปจากตำราเล่มนี้ และนำไปปฏิบัติจนชำนาญกลายเป็นนักถ่ายรูปอาชีพ หรือไปประกอบอาชีพเป็นช่างภาพหนังสือพิมพ์และช่างภาพของส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งไปเป็นอาจารย์สอนวิชาถ่ายภาพ และประกอบอาชีพเป็นนักถ่ายภาพยนตร์บันเทิงก็มี

จึงจะเห็นได้ว่านอกจาก ศาสตราจารย์सनัน นอกจากเป็นผู้บุกเบิกแสวงหาความรู้ทางการถ่ายภาพเป็นบุคคลแรกแล้ว ยังได้แสดงบทบาทเป็นครูอันสืบเนื่องอันแสดงถึงคุณสมบัติของการเป็นคนที่คิดอยากจะเผยแพร่วิชาความรู้ให้กว้างขวาง จึงได้เขียนตำราถ่ายรูปขึ้น ซึ่งเป็นตำราที่สมบูรณ์และทันสมัยเป็นเล่มแรก ทำให้เกิดช่างภาพทั้งสมัครเล่นและอาชีพขึ้นทั่วไปในเมืองไทย ส่งผลให้ความรู้ในเรื่องการถ่ายรูปเป็นที่แพร่หลายโดยทั่วไปในลำดับต่อมา

ศาสตราจารย์सनัน ไม่เพียงแต่จะค้นคว้าและเรียบเรียงตำราถ่ายรูปแต่เพียงอย่างเดียว ท่านยังได้ค้นคว้าและเรียบเรียงตำรา “ถ่ายภาพยนตร์” ใน พ.ศ. 2506 เพื่อให้ความรู้

และเผยแพร่วิชาการด้านภาพยนตร์อีกแนวหนึ่งด้วย ตำรา “ถ่ายทำภาพยนตร์” นับว่าเป็นตำราที่ให้ความรู้ทางด้านนี้เป็นเล่มแรก นอกจากนี้ยังได้เขียนตำรา “การเรียงพิมพ์” เป็นตำราเล่มแรกซึ่งให้ความรู้ทางวิชาการเรียงพิมพ์ หรือความรู้ทั่วไปทางการพิมพ์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีทางด้านวารสารศาสตร์ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2513

นอกจากนี้ยังได้เรียบเรียงตำรา “การถ่ายภาพวารสารศาสตร์” ซึ่งนับเป็นตำราเล่มแรกที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการถ่ายภาพวารสารศาสตร์ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2516

เมื่อรัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มองเห็นความสำคัญของอาชีพถ่ายรูป และได้จัดให้มีการตั้งวิทยาลัยเทคนิค ท่งมหาเมฆ จังหวัดพระนครขึ้น จึงได้เปิดสอนวิชาช่างถ่ายรูปขึ้นอีกวิชาหนึ่ง อธิปติกรมอาชีวศึกษาในขณะนั้นคือหลวงประโมทย์ จรรยาวิภาช ทราบว่ามีผู้ไปเรียนวิชาการถ่ายภาพมาจากสหรัฐอเมริกา และได้กลับมารับราชการเป็นผู้เชี่ยวชาญการศึกษาทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญเนสโกในสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน) รวมทั้งยังมีผลงานเขียนตำราถ่ายรูปออกจำหน่าย จึงได้ชวนมาร่วมงาน คือ ศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน

ศาสตราจารย์สนั่น ได้เริ่มงานจัดร่างหลักสูตรวิชาช่างถ่ายรูประดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยรับผู้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ามาเรียนต่อระดับประกาศนียบัตร 3 ปี เมื่อจบแล้วจะออกไปทำงานหรือเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก็ได้ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพเริ่มเปิดดำเนินการในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2496 ซึ่งในระยะแรก ศาสตราจารย์สนั่น เป็นผู้สอนเพียงท่านเดียว ต่อมาจึงรับอาจารย์เพิ่ม เช่น อาจารย์พูน เกษจำรัส อาจารย์ช่อมุ่ ประเสริฐสกุล ฯลฯ และเชิญอาจารย์พิเศษ เช่น อาจารย์รัตน์ เปสตันยี อาจารย์ระบิล บุญนาค อาจารย์ มล. ด้อย ชุมสาย มาช่วยสอนด้วย เป็นต้น

นอกจากเป็นผู้สอนวิชาถ่ายรูป เป็นผู้แต่งตำราถ่ายรูปเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้าน การถ่ายภาพแล้ว ศาสตราจารย์สนั่นยังพิจารณาเห็นว่าเมื่อมีหน้าที่ผลิตช่างภาพ ก็ควรจะหาตลาดแรงงานด้านนี้ให้แก่ผลิตผลของสาขาอาชีพด้วย เพื่อมั่นใจว่าคนที่เรียนสำเร็จแล้วจะต้องมีงานทำ ท่านจึงดำเนินการจัดตั้งสมาคมถ่ายภาพขึ้น โดยเห็นว่าสมาคมถ่ายภาพจะเป็นที่รวมของบุคคลในวงการถ่ายภาพและภาพยนตร์ทั้งสมัครเล่นและอาชีพอย่างกว้างขวาง นอก

จากจะเป็นที่เผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านนี้แล้ว ยังสร้างความสนิทธสนมให้เกิดขึ้นในบรรดาสมาชิกของสมาคมอีกด้วย

นอกจากความพยายามในการทำให้เห็นความจำเป็นของการถ่ายรูปแล้ว ศาสตราจารย์สนั่น ยังมีความคิดในการส่งเสริมให้การถ่ายรูปไม่เพียงแต่เป็นการเล่นสนุกเพียงอย่างเดียวแต่ควรเป็นอาชีพที่ทำรายได้เข้ากระเป๋าให้กับผู้เล่นได้ด้วย จึงจะเป็นการเล่นที่ไม่สูญเปล่า แนวคิดเช่นนี้เป็นความพยายามในการส่งเสริมวิชาชีพถ่ายภาพในสังคมไทย ทำให้การถ่ายภาพรวมทั้งการรับจ้างล้างฟิล์มอัด-ขยายภาพเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีคนไทยประกอบอาชีพนี้กันมากขึ้น

จากผลงานของศาสตราจารย์สนั่น ปีหะเทศินที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่รับราชการในอาชีพครู ท่านได้ทำหน้าที่ “ครู” ที่ดีมาโดยตลอด และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยมิได้หวังผลตอบแทนนอกจากความภาคภูมิใจในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากท่านมีหลักในการปฏิบัติงานที่ยึดถืออยู่เสมอคือ “ถ้ารับจะทำงานใดแล้ว จะต้องทำให้ดีที่สุด ถ้าเห็นว่าจะทำไม่ได้ โดยไม่มีความสามารถหรือไม่มีเวลา ก็จะไม่ยอมรับทำงานนั้นเป็นอันขาด ไม่ชอบวิธีการเป็นกรรมการแต่ชื่อแล้วไม่ได้ทำงานให้แก่ตำแหน่งนั้นเลย” (นิทัศน์ คุรุการโกวิท, 2503)

แม้ว่าอาจจะกล่าวได้ว่าผลงานและความสำเร็จทั้งหลายของศาสตราจารย์สนั่นที่กล่าวมานั้น เกิดขึ้นได้ด้วยความสามารถและคุณสมบัติพิเศษที่มีในตัวศาสตราจารย์สนั่น ปีหะเทศิน ก็คงจะไม่ผิดจากความเป็นจริงนัก อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรจะต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งก็คือ ความสำเร็จใดๆ ก็ตามของบุคคลหนึ่งๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หาก “สถานการณ์” ไม่เอื้ออำนวย ดังเช่นในกรณีของ ศาสตราจารย์สนั่น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์เอื้ออำนวย เพราะในขณะนั้นเป็นเวลาที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งนโยบายสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นเป็นที่รู้จักกันดี ดังจะเห็นได้ว่า จอมพล ป. ได้เป็นผู้ริเริ่มให้ก่อตั้งวิชาการหนังสือพิมพ์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยรับเอาแนวคิดจากการจัดการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยอเมริกันมาใช้ รวมทั้งบางสถาบันได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกามาให้คำแนะนำและเป็นผู้สอนในช่วงแรก ตาม

ด้วยการส่งคนไทยไปเรียนต่อยังสหรัฐอเมริกาเพื่อกลับมาสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2526)

นอกเหนือจากงานด้านการสร้างสถาบันการศึกษา ใน พ.ศ. 2499 ได้มีการเคลื่อนไหวอย่างสำคัญที่จะรวมกลุ่มบริษัทสร้างหนังพุดมาตรฐานที่มีอยู่ในเวลานั้นเข้าด้วยกันเป็นบริษัทแห่งชาติ โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเป็นผู้สนับสนุนอย่างแข็งแกร่งและเป็นทางการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำงานในโครงการนี้ในระดับหนึ่งแล้ว แต่ต่อมาปีถัดไปรัฐบาลนั้นก็ได้ถูกทำรัฐประหาร โครงการที่กำลังดำเนินอยู่จึงมีอันล้มไป (โคม สุขวงศ์, 2539)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคลของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน แล้วอาจจะกล่าวได้ว่า “สถานการณ์” หรือ “บริบท” ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถเฉพาะตัวนั้น ด้วยเหตุดังนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประวัติชีวิตและผลงานของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน รวมทั้งสนใจบริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนทำให้ศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน สนใจค้นคว้าหาความรู้ทางด้านภาพถ่าย จนกระทั่งเป็นผู้บุกเบิกในการแสวงหาความรู้ทั้งด้านภาพถ่ายและ ภาพยนตร์ และทำให้ทราบว่า จากความสนใจการถ่ายภาพเป็นส่วนตัวของศาสตราจารย์สนั่น ประกอบกับนโยบายชาตินิยมในสมัยจอมพล ป. การได้มีโอกาสไปเรียนต่างประเทศ ตลอดจนการได้รับมอบหมายให้ทำงานด้านโสตทัศนศึกษา ทำให้ศาสตราจารย์สนั่น เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานทางด้านสื่อมวลชนขึ้นมาเรื่อยๆ และนอกจากนี้ สาเหตุที่ศาสตราจารย์สนั่น มีความคิดแตกต่างจากบุคคลอื่นๆ ซึ่งมีความรู้ด้านการถ่ายภาพแต่ไม่ได้คิดที่จะเผยแพร่วิชาความรู้ให้กับคนทั่วไป ก็คือสถานภาพของการเป็นครูของศาสตราจารย์สนั่น ทำให้ท่านแปลความสนใจในเรื่องการถ่ายภาพจากอาชีพที่ทำเงินมาเป็นการเผยแพร่ความรู้ให้กับคนอื่นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าในท่ามกลางการพัฒนาของเทคโนโลยีการถ่ายภาพที่เข้ามาเป็นส่วนสำคัญของการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ศาสตราจารย์สนั่น เป็นผู้ที่มิบทบาทในการเป็นผู้บุกเบิกด้านการสอนถ่ายภาพและภาพยนตร์ในประเทศไทย ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ก็คือการเป็นผู้บุกเบิกความรู้เรื่องการถ่ายรูปของ ศาสตราจารย์สนั่น ท่านต้อง

ต่อสู้กับอุปสรรคและความยากลำบากในการแสวงหาความรู้ ต้องต่อสู้กับความไม่รู้ทางด้านเทคนิคและบริบทที่ไม่เอื้ออำนวย แต่ ศาสตราจารย์สนั่น ก็ได้แสดงบทบาทสำคัญในการเป็นผู้บุกเบิกด้านการถ่ายภาพและภาพยนตร์ จึงทำให้ผู้วิจัยใคร่จะได้ทราบถึงแรงบันดาลใจและแนวคิด หลักการในการแสดงบทบาทเหล่านั้นของ ศาสตราจารย์สนั่น รวมถึงบริบทและปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนทำให้ ศาสตราจารย์สนั่น แสดงบทบาทเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

ปัญหำนำวิจัย

1. ศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน มีบทบาทต่อพัฒนาการภาพถ่ายและภาพยนตร์ในประเทศไทยอย่างไร อีกทั้งมีหลักการในการแสดงบทบาทเหล่านั้นอย่างไร
2. บริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมมีส่วนช่วยให้ ศาสตราจารย์สนั่น ได้แสดงบทบาทที่ทำให้เกิดพัฒนาการภาพถ่ายและภาพยนตร์อย่างไร
3. หลังจากศาสตราจารย์สนั่น ได้แสดงบทบาทเหล่านั้นแล้ว ทำให้เกิดคุณูปการอย่างไรต่อการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมชีวประวัติของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน ที่มีต่อพัฒนาการด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์ในประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงบริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อม รวมทั้งคุณสมบัติส่วนตัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของศาสตราจารย์สนั่น ในด้านงานภาพถ่ายและภาพยนตร์
4. เพื่อศึกษาคุณูปการของ ศาสตราจารย์สนั่น ที่มีต่อการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์

ข้อสันนิษฐาน

1. ศาสตราจารย์สนั่น เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้บุกเบิกและทำให้งานภาพถ่ายและภาพยนตร์เป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย

2. บริบททางสังคมหรือปัจจัยแวดล้อม ประกอบกับคุณสมบัติส่วนตัวมีส่วนทำให้ ศาสตราจารย์สนั่นเป็นผู้ริเริ่มและเผยแพร่ผลงานภาพถ่ายและภาพยนตร์ในประเทศไทย

3. ศาสตราจารย์สนั่น มีคุณูปการต่อการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยเฉพาะ การศึกษาด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลงานด้านการเผยแพร่ความรู้เรื่องภาพถ่ายและภาพยนตร์ของ ศาสตราจารย์สนั่น ปีมะทิน ตั้งแต่ พ.ศ. 2478-2538 (รวม 60 ปี)

2. เพื่อศึกษาถึงบริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาท ของศาสตราจารย์สนั่น ปีมะทิน ที่มีต่อพัฒนาการภาพถ่ายและภาพยนตร์ในเมืองไทย

3. เพื่อศึกษาถึงคุณูปการของ ศาสตราจารย์สนั่น ที่มีต่อวงการศึกษาระดับสูงและการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษานี้เป็นการศึกษาประวัติและผลงานของ ศาสตราจารย์สนั่น ปีมะทิน ในด้านงานภาพถ่ายและภาพยนตร์รวมทั้งศึกษาคุณูปการของศาสตราจารย์สนั่น ที่มีต่อการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์ในประเทศไทย

นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในฐานะผู้เริ่มการสอนวิชาการถ่ายภาพและ ภาพยนตร์ รวมถึงการริเริ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพและ ภาพยนตร์ของศาสตราจารย์สนั่น ปีมะทิน

พัฒนาการภาพถ่ายและภาพยนตร์ หมายถึง การเริ่มมีการสอนการถ่ายภาพและภาพยนตร์ใน สถานศึกษาอย่างเป็นทางการในประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อได้ทราบถึง วิธีคิด หลักการทำงาน และแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อวงการสื่อสารมวลชน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้ต่อไป
2. เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับงานวิจัย ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาประวัติศาสตร์บุคคลซึ่งไม่มีผู้สนใจศึกษามากนักในปัจจุบัน
3. เพื่อเป็นอนุสรณ์ทางปัญญา และแหล่งข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานภาพถ่ายและภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทินต่อไป
4. เพื่อเป็นเบ้าหลอมสำหรับนักสื่อสารมวลชนรุ่นต่อไป และนักบุกเบิกทางเทคโนโลยีใหม่ๆ